SKILLING INDIA & BUDGET 2026-27: పరీక్షా దృక్కోణంలో ముఖ్యాంశాలు

1. స్థూల ఆర్థికాంశాలు (MACROECONOMIC DATA)

- **ఎకనామిక్ సర్వే 2025-26:** ఉపాధి ఆధారిత నైపుణ్య శిక్షణ (Employment-focused skilling) ఉత్పాదకతను పెంచుతుందని నొక్కి చెప్పింది.
- **Labour Force Participation Rate (LFPR):** ఫిబ్రవరి 2026 నాటికి 15 ఏళ్లు పైబడిన వారిలో LFPR **55.9%** వద్ద స్థిరంగా ఉంది.
- **మహిళా భాగస్వామ్యం:** కార్మిక రంగంలో మహిళల భాగస్వామ్యం పెరగడం మరియు నిరుద్యోగిత రేటు తగ్గడం గమనార్హం.

2. విద్యా రంగం (EDUCATION SECTOR)

- **బడ్జెట్ కేటాయింపు:** ₹1.39 లక్షల కోట్లు (గత ఏడాది కంటే **8.27%** పెరుగుదల).
- **యూనివర్సిటీ టౌన్‌షిప్‌లు:** పారిశ్రామిక, లాజిస్టిక్స్ కారిడార్ల సమీపంలో **5 యూనివర్సిటీ టౌన్‌షిప్‌ల** ఏర్పాటు.
- **STEM హాస్టల్స్:** విద్యా సంస్థల్లో బాలికల కోసం ప్రతి జిల్లాలో ఒక హాస్టల్ ఏర్పాటు (VGF సపోర్ట్‌తో).
- **ఆస్ట్రోఫిజిక్స్:** నేషనల్ లార్జ్ సోలార్ టెలిస్కోప్ సహా **4 టెలిస్కోప్ మౌలిక సదుపాయాల** కల్పన.

3. రంగాల వారీగా నైపుణ్య కార్యక్రమాలు (SECTOR-SPECIFIC INITIATIVES)

A. వస్త్ర రంగం (TEXTILES)

- **నేషనల్ ఫైబర్ స్కీమ్:** సహజ, మానవ నిర్మిత (Man-made) మరియు సరికొత్త (New-age) ఫైబర్‌లలో స్వయం సమృద్ధి కోసం.
- **Samarth 2.0:** పరిశ్రమ-అకాడెమియా భాగస్వామ్యంతో వస్త్ర నైపుణ్యాల ఆధునీకరణ.
- **మెగా టెక్స్‌టైల్ పార్కులు:** టెక్నికల్ టెక్స్‌టైల్స్ రంగంలో వ్యాల్యూ ఎడిషన్ పెంచడానికి.

B. ఆరోగ్యం & ఆయుష్ (HEALTH & AYUSH)

- **Biopharma SHAKTI:** భారతదేశాన్ని గ్లోబల్ బయోఫార్మా హబ్‌గా మార్చడానికి ₹10,000 కోట్ల వ్యయం. దీని కింద **3 కొత్త NIPERs** ఏర్పాటు.
- **Care Ecosystem:** వృద్ధుల సంరక్షణ (Geriatric care) కోసం 1.5 లక్షల మంది కేర్ గివర్లకు శిక్షణ.
- **ఆయుష్:** Ministry of AYUSH కు **₹4,408 కోట్లు** కేటాయింపు. 3 కొత్త **All India Institutes of Ayurveda (AIIA)** ఏర్పాటు.

C. ఆరెంజ్ ఎకానమీ (ORANGE ECONOMY - CREATIVE ARTS)

- **AVGC సెక్టార్:** 15,000 పాఠశాలలు, 500 కళాశాలల్లో **AVGC (Animation, Visual Effects, Gaming, Comics) ల్యాబ్‌ల** ఏర్పాటు.
- **టార్గెట్:** 2030 నాటికి 20 లక్షల మంది నిపుణుల తయారీ.

D. పర్యాటకం & క్రీడలు (TOURISM & SPORTS)

- **హోటల్ మేనేజ్మెంట్:** నేషనల్ కౌన్సిల్ ఫర్ హోటల్ మేనేజ్‌మెంట్‌ను **నేషనల్ ఇన్స్టిట్యూట్ ఆఫ్ హాస్పిటాలిటీ**గా మార్పు.
- **ఖేలో ఇండియా మిషన్ (Khelo India Mission):** క్రీడా రంగంలో సమగ్ర నైపుణ్యాభివృద్ధి, స్పోర్ట్స్ సైన్స్ ఇంటిగ్రేషన్ కోసం లాంచ్.

4. కీలక నైపుణ్య పథకాలు (KEY POLICY SCHEMES)

పథకం పేరు	**కీలక అంశాలు**
PMKVY 4.0	AI, ఇండస్ట్రీ 4.0 వంటి 154 ఫ్యూచర్ స్కిల్స్ లో శిక్షణ. 27.24 లక్షల మందికి శిక్షణ పూర్తి.
PM-SETU	అక్టోబర్ 2025లో ప్రారంభం. ₹60,000 కోట్లతో **1,000 ప్రభుత్వ ఐటిఐ (ITIs)** ల అప్‌గ్రేడేషన్.
NAPS 2.0	అప్రెంటిస్‌షిప్ ప్రోత్సాహం. నెలకు ₹1,500 వరకు స్టైపెండ్ DBT ద్వారా చెల్లింపు.
Jan Shikshan Sansthan (JSS)	అక్షరాస్యత లేని వారు మరియు స్కూల్ డ్రాపౌట్ల కోసం నాన్-ఫార్మల్ నైపుణ్య శిక్షణ.

ముఖ్యమైన పదకోశం (TERMINOLOGIES FOR EXAMS)

- **Orange Economy:** సృజనాత్మకత, సంస్కృతి మరియు మేధో సంపత్తి (IP) ఆధారిత ఆర్థిక వ్యవస్థ.
- **VGF (Viability Gap Funding):** ఆర్థికంగా సాధ్యం కాని మౌలిక సదుపాయాల ప్రాజెక్టులకు ప్రభుత్వం ఇచ్చే ఆర్థిక సహాయం.
- **AHP (Allied Health Professionals):** ఆప్టోమెట్రీ, రేడియాలజీ వంటి వైద్య అనుబంధ రంగాల నిపుణులు.
- **PM-SETU:** Pradhan Mantri Skilling and Employability Transformation through Upgraded ITIs.

10వ భారత్-కెన్యా జాయింట్ ట్రేడ్ కమిటీ (JTC) సమావేశం - ముఖ్యాంశాలు

సమావేశ వివరాలు:

- **తేదీ:** 27 – 28 ఏప్రిల్, 2026.

- **వేదిక:** నైరోబి, కెన్యా.

---

1. ద్వైపాక్షిక వాణిజ్య గణాంకాలు (BILATERAL TRADE DATA)

- **మొత్తం వాణిజ్యం:** 2025–26 ఆర్థిక సంవత్సరంలో **USD 4.31 బిలియన్లు**.
- **వృద్ధి:** 2024–25 (USD 3.45 బిలియన్లు) తో పోలిస్తే **24.91% వృద్ధి** నమోదైంది.
- కెన్యాకు భారత్ ఒక కీలక వాణిజ్య భాగస్వామిగా అవతరించింది.

---

2. కుదిరిన అవగాహన ఒప్పందాలు (MOUS)

- **కస్టమ్స్ సమాచారం:** ముందస్తు కస్టమ్స్ సమాచార మార్పిడి కోసం భారత్‌కు చెందిన **CBIC** మరియు కెన్యాకు చెందిన **KRA** మధ్య ఒప్పందం.
- **ప్రమాణీకరణ (Standardization):** నాణ్యత ప్రమాణాల కోసం **BIS** (Bureau of Indian Standards) మరియు **KEBS** (Kenya Bureau of Standards) మధ్య సహకారం.
- **వ్యాపార సహకారం:** CII (Confederation of Indian Industry) మరియు ఇండియా-కెన్యా ఛాంబర్ ఆఫ్ కామర్స్ మధ్య పెట్టుబడుల ప్రోత్సాహక ఒప్పందం.

---

3. ఆర్థిక మరియు డిజిటల్ మౌలిక సదుపాయాలు

- **స్థానిక కరెన్సీ చెల్లింపులు:** ద్వైపాక్షిక వాణిజ్యాన్ని రూపాయిల్లో జరిపేందుకు కెన్యా బ్యాంకులు భారత్‌లో **Special Rupee Vostro Accounts (SRVAs)** ప్రారంభించాయి.
- **LCS మెకానిజం:** లోకల్ కరెన్సీ సెటిల్మెంట్ (LCS) విధానాన్ని అనుసరించే అవకాశంపై చర్చించారు.
- **డిజిటల్ పేమెంట్స్:** భారత్‌కు చెందిన **UPI** మరియు **Bharat Connect** వంటి డిజిటల్ ప్లాట్‌ఫారమ్‌లను కెన్యాలో ప్రవేశపెట్టే అంశంపై చర్చించారు.

---

4. రంగాల వారీ సహకారం (SECTORAL COOPERATION)

- **రైల్వే రంగం:** కెన్యా 'స్టాండర్డ్ గేజ్ రైల్వే' (SGR) కోసం రోలింగ్ స్టాక్ సరఫరా మరియు ప్రాజెక్ట్ మేనేజ్‌మెంట్‌లో భారత్ సహకారం అందించనుంది.
- **శక్తి వనరులు:** అంతర్జాతీయ సౌర కూటమి (**International Solar Alliance - ISA**) ఒప్పందంపై సంతకం చేయడానికి కెన్యా నిర్ణయించింది.
- **ఔషధ రంగం:** తక్కువ ధరకే జనరిక్ మందులు మరియు వైద్య పరికరాలను సరఫరా చేయడంలో భారత్ తన పాత్రను పునరుద్ఘాటించింది.

---

5. విద్య మరియు శిక్షణ (CAPACITY BUILDING)

- **ITEC ప్రోగ్రామ్:** మైనింగ్, ఆరోగ్యం, విద్య వంటి రంగాల్లో కెన్యా నిపుణులకు భారత్ శిక్షణ ఇవ్వనుంది.
- **Study in India:** కెన్యా విద్యార్థులు భారత్‌లో చదువుకోవడానికి 'స్టడీ ఇన్ ఇండియా' కార్యక్రమం కింద ప్రోత్సాహం.

పరీక్షా దృక్పథంతో గుర్తుంచుకోవాల్సినవి:

- కెన్యా రాజధాని: **నైరోబి**.
- భారతదేశం ఆఫ్రికా దేశాలతో వాణిజ్యం కోసం ప్రోత్సహిస్తున్న విధానం: **స్థానిక కరెన్సీ (Rupee) వాణిజ్యం**.
- కెన్యా కొత్తగా చేరబోతున్న అంతర్జాతీయ సంస్థ: **ISA (International Solar Alliance)**.

బుద్ధుని పవిత్ర అవశేషాల (HOLY RELICS) లడఖ్ పర్యటన - ముఖ్యాంశాలు

సందర్భం:

బుద్ధుని పవిత్రమైన **పిప్రావా అవశేషాలు (Piprahwa Relics)** ఢిల్లీ నుండి లేహ్ (లడఖ్) చేరుకున్నాయి. 2569వ బుద్ధ పూర్ణిమ వేడుకల సందర్భంగా ఈ చారిత్రక ప్రదర్శన (Exposition) జరుగుతోంది.

1. చారిత్రక ప్రాధాన్యత (HISTORICAL SIGNIFICANCE)

- **అవశేషాల పేరు:** పిప్రావా అవశేషాలు (Piprahwa Relics).
- **ప్రత్యేకత:** ఈ అవశేషాలు అంతర్జాతీయంగా అనేక దేశాలలో ప్రదర్శించబడ్డాయి. అయితే, భారతదేశంలో వీటిని భద్రపరిచిన అసలు స్థానం (National Museum, Delhi) నుండి బయటకు తీసుకువచ్చి ప్రదర్శించడం **ఇదే మొదటిసారి**.
- **నేపథ్యం:** 127 ఏళ్ల పాటు వలస పాలనలో ఉన్న ఈ అవశేషాలకు సంబంధించిన రత్నాలు మరియు కానుకలను జూలై 2025లో బ్రిటీష్ కుటుంబం నుండి భారతదేశానికి తిరిగి అప్పగించారు.

2. ప్రదర్శన వివరాలు (EXPOSITION SCHEDULE)

- **వేదిక:** జీవెత్సల్ (Jivetsal), లేహ్.
- **ప్రదర్శన తేదీలు:** మే 1 నుండి మే 10 వరకు (లేహ్‌లో), మే 11-12 (జాంస్కర్), మే 13-14 (ధర్మ సెంటర్, లేహ్).
- **బుద్ధ పూర్ణిమ:** మే 1, 2026 (2569వ బుద్ధ పూర్ణిమ).

3. నిర్వహణ మరియు వ్యక్తులు

- **ప్రధాన అతిథి:** లడఖ్ లెఫ్టినెంట్ గవర్నర్ (L-G) శ్రీ వినయ్ కుమార్ సక్సేనా.
- **సహకరించిన వారు:** ద్రుక్పా తుక్సే రింపోచే మరియు మథో మొనాస్టరీకి చెందిన ఖెన్పో థిన్లాస్ చోసల్.
- **భద్రత:** భారత వైమానిక దళానికి (IAF) చెందిన ప్రత్యేక విమానంలో వీటిని తరలించారు.

4. బౌద్ధమతం - క్విక్ రివిజన్ (STATIC GK/HISTORY)

- **గౌతమ బుద్ధుడు:** బౌద్ధమత స్థాపకుడు (తథాగతుడు అని కూడా పిలుస్తారు).
- **పిప్రావా (Piprahwa):** ఇది ఉత్తరప్రదేశ్‌లోని సిద్ధార్థనగర్ జిల్లాలో ఉంది. 1898లో ఇక్కడి స్థూపంలో బుద్ధుని అవశేషాలు లభించాయి. ఇవి శాక్య వంశీయులకు చెందినవిగా పరిగణించబడతాయి.
- **బుద్ధుని 4 పవిత్ర స్థలాలు:**

1. **లుంబిని:** జననం.
2. **బోధ్ గయ:** జ్ఞానోదయం.
3. **సారనాథ్:** మొదటి ప్రబోధం (ధర్మచక్ర పరివర్తన).
4. **కుశీనగర్:** మహా పరినిబ్బాన (మరణం).

పరీక్షా దృక్పథంతో గుర్తుంచుకోవాల్సినవి:

- **పిప్రావా అవశేషాలు:** వీటిని 'తథాగత అవశేషాలు' అని కూడా అంటారు.
- **ప్రదర్శన జరిగిన ప్రాంతం:** లడఖ్ (కేంద్రపాలిత ప్రాంతం).
- **సంవత్సరం:** 2026 (బుద్ధుని 2569వ జయంతి/పూర్ణిమ).
- **సాంస్కృతిక సంబంధం:** ఆగ్నేయాసియా దేశాలతో (థాయిలాండ్, వియత్నాం, మయన్మార్) భారతదేశానికి ఉన్న 'బౌద్ధ దౌత్యం' (Buddhist Diplomacy) లో ఇవి కీలక పాత్ర పోషిస్తాయి.

నావల్ యాంటీ-షిప్ మిస్సైల్ (NASM-SR) - ముఖ్యాంశాలు

సందర్భం:

డిఫెన్స్ రీసెర్చ్ అండ్ డెవలప్‌మెంట్ ఆర్గనైజేషన్ (**DRDO**) మరియు **భారత నౌకాదళం** కలిసి ఒడిశా తీరంలో హెలికాప్టర్ ప్లాట్‌ఫారమ్ నుండి 'నావల్ యాంటీ-షిప్ మిస్సైల్-షార్ట్ రేంజ్' (**NASM-SR**) యొక్క మొదటి **సాల్వో లాంచ్ (Salvo Launch)** ను విజయవంతంగా నిర్వహించాయి.

1. ప్రయోగ వివరాలు (TRIAL DETAILS)

- **వేదిక:** ఇంటిగ్రేటెడ్ టెస్ట్ రేంజ్ (ITR), చాందీపూర్, ఒడిశా.
- **ప్రత్యేకత:** ఒకే హెలికాప్టర్ నుండి రెండు క్షిపణులను అతి తక్కువ వ్యవధిలో వరుసగా ప్రయోగించారు (దీనినే 'సాల్వో లాంచ్' అంటారు). గాలి నుండి ప్రయోగించే యాంటీ-షిప్ మిస్సైల్ సిస్టమ్‌కు సంబంధించి ఇది దేశంలోనే మొదటి సాల్వో లాంచ్.
- **సామర్థ్యం:** ఈ క్షిపణులు 'వాటర్ లైన్ హిట్' (Waterline hit) సామర్థ్యాన్ని నిరూపించుకున్నాయి.

2. సాంకేతిక అంశాలు (TECHNICAL SPECIFICATIONS)

- **రకం:** ఎయిర్-లాంచ్డ్ యాంటీ-షిప్ మిస్సైల్ (Air-launched Anti-ship Missile).
- **ప్రొపల్షన్:** సాలిడ్ ప్రొపల్షన్ బూస్టర్ మరియు లాంగ్-బర్న్ సస్టైనర్.
- **నేవిగేషన్:** ఫైబర్-ఆప్టిక్ గైరోస్కోప్ ఆధారిత ఇనర్షియల్ నేవిగేషన్ సిస్టమ్ (INS) మరియు రేడియో-ఆల్టిమీటర్.
- **కంట్రోల్:** జెట్-వేన్ కంట్రోల్ (Jet-vane control) మరియు హై-బ్యాండ్‌విడ్త్ టూ-వే డేటా లింక్.

3. అభివృద్ధి మరియు ఉత్పత్తి (DEVELOPMENT & PRODUCTION)

- **ప్రధాన ల్యాబ్:** రీసెర్చ్ సెంటర్ ఇమారత్ (**RCI**), హైదరాబాద్.
- **సహకార ల్యాబ్‌లు:** DRDL (హైదరాబాద్), HEMRL (పుణె), TBRL (చండీగఢ్).

- **భాగస్వామ్యం:** డెవలప్‌మెంట్-కమ్-ప్రొడక్షన్ పార్ట్నర్స్ (DcPP) మరియు భారతీయ స్టార్టప్‌ల సహకారంతో స్వదేశీ సాంకేతికతతో రూపొందించబడింది.

4. రక్షణ రంగం - క్విక్ రివిజన్ (STATIC GK/DEFENCE)

- **DRDO చైర్మన్:** డాక్టర్ సమీర్ వి. కామత్.
- **నౌకాదళ అధిపతి (Chief of Naval Staff):** అడ్మిరల్ దినేష్ కుమార్ త్రిపాఠి (ఏప్రిల్ 2026 నాటికి).
- **NASM-SR ప్రాముఖ్యత:** ఇది సముద్ర తీర రక్షణలో భారత నౌకాదళ హెలికాప్టర్ల (ముఖ్యంగా సీ కింగ్ వంటివి) దాడి సామర్థ్యాన్ని పెంచుతుంది.

పరీక్షా దృక్పథంతో గుర్తుంచుకోవాల్సినవి:

- **NASM-SR:** అంటే Naval Anti-ship Missile - Short Range.
- **సాల్వో లాంచ్:** ఒకేసారి లేదా వరుస క్రమంలో ఒకటి కంటే ఎక్కువ క్షిపణులను ప్రయోగించడం.
- **స్వదేశీ పరిజ్ఞానం:** ఈ క్షిపణి పూర్తిగా 'ఆత్మనిర్భర్ భారత్'లో భాగంగా స్వదేశీ సాంకేతికతతో తయారైంది.
- **కేంద్రం:** హైదరాబాద్‌లోని RCI ప్రధానంగా దీనిని అభివృద్ధి చేసింది.

IN-SLN DIVEX 2026: భారత్-శ్రీలంక ద్వైపాక్షిక డైవింగ్ వ్యాయామం

సందర్భం:

భారత నౌకాదళం మరియు శ్రీలంక నౌకాదళం కలిసి **4వ ఎడిషన్** ద్వైపాక్షిక డైవింగ్ వ్యాయామం, **IN-SLN DIVEX 2026**ని కొలంబోలో విజయవంతంగా నిర్వహించాయి.

1. వ్యాయామ వివరాలు (EXERCISE DETAILS)

- **తేదీ:** 21 – 28 ఏప్రిల్ 2026.
- **వేదిక:** కొలంబో, శ్రీలంక.
- **పాల్గొన్న నౌక:** భారత నౌకాదళానికి చెందిన డైవింగ్ సపోర్ట్ మరియు సబ్‌మెరైన్ రెస్క్యూ వెసెల్ **INS నిరీక్షక్ (INS Nireekshak)**.
- **లక్ష్యం:** ఇరు దేశాల నౌకాదళాల మధ్య పరస్పర సహకారం (Interoperability) మరియు నీటి అడుగున నిర్వహించే సంక్లిష్ట కార్యకలాపాల్లో సమన్వయాన్ని పెంచడం.

2. ముఖ్యాంశాలు (KEY HIGHLIGHTS)

- **డీప్-సీ డైవింగ్:** ఇరు దేశాల డైవర్లు సముద్రంలో **55 మీటర్ల కంటే ఎక్కువ లోతుకు** వెళ్లి సంయుక్త డైవింగ్ నిర్వహించారు.
- **మిక్స్‌డ్ గ్యాస్ డైవింగ్:** రెండో ప్రపంచ యుద్ధ కాలం నాటి నౌకల శిథిలాలైన **SS వోర్సెస్టర్ (SS Worcester)** మరియు **SS పెర్సియస్ (SS Perseus)** వద్ద మిక్స్‌డ్ గ్యాస్ డైవింగ్ డ్రిల్స్ చేపట్టారు.

- **మానవీయ సాయం:** 'ఆరోగ్య మైత్రి' (Aarogya Maitri) చొరవలో భాగంగా రెండు **BHISM (Bharat Health Initiative for Sahyog, Hita and Maitri) క్యూబ్‌లను** శ్రీలంకకు అందజేశారు. ఇవి విపత్తు సమయంలో వైద్య సహాయం అందించడానికి ఉపయోగపడతాయి.
- **నివాళులు:** భారత శాంతి పరిరక్షణ దళం (IPKF) స్మారక చిహ్నం వద్ద INS నిరీక్షక్ కమాండింగ్ ఆఫీసర్ నివాళులర్పించారు.

---

3. వ్యూహాత్మక ప్రాధాన్యత (STRATEGIC IMPORTANCE)

- **MAHASAGAR విజన్:** ఈ వ్యాయామం భారత్ యొక్క **MAHASAGAR** (Mutual and Holistic Advancement for Security and Growth Across Regions) విజన్‌కు అనుగుణంగా నిర్వహించబడింది.
- **సాగర్ (SAGAR) చొరవ:** హిందూ మహాసముద్ర ప్రాంతంలో భద్రత మరియు వృద్ధిని పెంపొందించడం (Security and Growth for All in the Region) ఈ వ్యాయామం ప్రధాన ఉద్దేశం.

---

4. క్విక్ రివిజన్ (STATIC GK/DEFENCE)

- **INS నిరీక్షక్:** ఇది భారత నౌకాదళంలో అత్యంత లోతుకు వెళ్లి డైవింగ్ కార్యకలాపాలు మరియు సబ్‌మెరైన్ రెస్క్యూ చేయగల ప్రత్యేక నౌక.
- **శ్రీలంక రాజధాని:** శ్రీ జయవర్ధనేపుర కోట్టే (పరిపాలన), కొలంబో (వాణిజ్యం).
- **నౌకాదళ అధిపతి (భారత్):** అడ్మిరల్ దినేష్ కుమార్ త్రిపాఠి.

పరీక్షా దృక్పథంతో గుర్తుంచుకోవాల్సినవి:

- **IN-SLN DIVEX:** భారత్ మరియు శ్రీలంక మధ్య జరిగే నౌకాదళ డైవింగ్ వ్యాయామం.
- **INS Nireekshak:** ఈ వ్యాయామంలో పాల్గొన్న కీలక భారతీయ నౌక.
- **BHISM Cubes:** అత్యవసర వైద్య చికిత్స కోసం భారత్ స్వదేశీంగా అభివృద్ధి చేసిన మొబైల్ హాస్పిటల్ యూనిట్లు.
- **విజన్:** 'మహాసాగర్' మరియు హిందూ మహాసముద్ర ప్రాంత భద్రత.